

Бермес Ірина Лаврентіївна,
доктор мистецтвознавства, професор, завідувач
кафедри методики музичного виховання і
диригування Дрогобицького державного
педагогічного університету ім. Івана Франка
irunabermes@ukr.net
ORCID 0000-0001-5752-9878

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФУНКЦІЇ ПОЛЬСЬКИХ ТОВАРИСТВ ДРОГОБИЧА (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТ.)

Мета роботи. Вирізнити соціокультурні функції польських товариств у музичному просторі Дрогобича першої третини ХХ ст. **Методи** дослідження: систематизації – для виявлення видів соціокультурної діяльності; аналітичний – для розкриття сутності кожної з функцій; узагальнення – для з'ясування організаційно-адміністративного досвіду роботи польських товариств під австро-угорською та польською владою. **Наукова новизна.** У статті вперше класифіковано та схарактеризовано соціокультурні функції регіональних польських музичних організацій на основі вивчення архівних матеріалів і документів, розкрито їхню сутність. **Висновки.** Виокремлені соціокультурні функції польських товариств Дрогобича в першій третині ХХ ст. вказують на їхню значущість в полінаціональному, полікультурному середовищі в конкретних історичних умовах. У практиці польських товариств віддзеркалено спільні з українськими співочими та культурно-просвітницькими організаціями засади й інтереси заради утвердження власних традицій і культурних домінант, згуртування навколо національної ідеї.

Ключові слова: соціокультурні функції, польські товариства, Дрогобич, статут.

Бермес Ирина Лаврентьевна, доктор искусствоведения, профессор, заведующая кафедрой методики музыкального воспитания и дирижирования Дрогобычского государственного педагогического университета им. Ивана Франко

Социокультурные функции польских товариществ Дрогобыча (первая треть XX в.)

Цель работы. Выделить социокультурные функции польских обществ в музыкальном пространстве Дрогобыча первой трети XX в. **Методы** исследования: систематизации – для обнаружения видов социокультурной деятельности; аналитический – для раскрытия сущности каждой из функций; обобщения – для выяснения организационно-административного опыта работы польских обществ под австро-венгерской и польской властью. **Научная новизна.** В статье впервые классифицировано и схарактеризовано социокультурные функции региональных польских музыкальных организаций на основе изучения архивных материалов и документов, раскрыта их сущность. **Выводы.** Выделенные социокультурные функции польских обществ Дрогобыча в первой трети XX в. указывают на их значимость в полинациональной, поликультурной среде в конкретных исторических условиях. В практике польских обществ отражено совместные с украинскими певческими и культурно-просветительскими организациями принципы и интересы ради утверждения собственных традиций и культурных доминант, сплочение вокруг национальной идеи.

Ключевые слова: социокультурные функции, польские общества, Дрогобыч, устав.

Bermes Iryna, Sc. In Arts, professor of the methodology of music education and conducting, Drohobych Ivan Franko State Pedagogic University

Socio-cultural functions of Polish societies in Drohobych (the first third of the 20th century)

The purpose of the article. To distinguish socio-cultural functions of Polish music societies of the first third of the twentieth century in Drohobych. **Methods of research.** Systematization – to identify types of socio-cultural activities; analytical – to reveal the essence of each function; generalization – to find out the organizational and administrative experience of Polish societies under Austro-Hungarian and Polish ruling. **Scientific novelty.** The article was the first to classify and describe the socio-cultural functions of regional Polish music organizations based on the study of archival materials and documents, and hence, to reveal their essence. **Conclusions.** The socio-cultural functions of the Polish societies of Drohobych in the first third of the twentieth century are singled out. Consequently, it makes it possible to indicate their significance in a polynational, multicultural environment in specific historical conditions. The activity of Polish societies reflects the principles and interests of the Ukrainian singing and cultural-educational organizations with the aim of consolidating their own traditions and cultural dominant, uniting around the national idea.

Key words: socio-cultural functions, Polish societies, Drohobych, statute.

Актуальність теми дослідження. Сучасне музикознавство стимулює дослідження регіональних культурних феноменів, інтерес до культури рідного краю. Дрогобич у першій третині ХХ ст. – багатонаціональне місто з високим розвитком духовної культури, цікавими подіями музичного життя. Самобутні явища локального характеру творили співочі, музичні товариства, аматорські колективи, що залучали в свої шеренги широкі верстви населення міста. Українські, польські музичні організації репрезентували взірці своєї національної культури як один із важливих засобів розвитку та закріплення етнічного досвіду.

Культурне життя Дрогобича в 1900–1939 рр. розвивалося динамічно, становило різнобарвну палітру як артефакт регіонального значення, водночас як органічна частка Східної Галичини. В цьому процесі важлива роль належала польським товариствам, багатогранна праця яких охоплювала культурно-просвітницьку, організаційну, концертно-виконавську, освітню, видавничу та інші сфери. Ці музичні організації реалізували низку важливих завдань, які розкривали специфіку їхньої діяльності. В уявленні соціокультурних функцій польських товариств Дрогобича як малодослідженого явища й полягає актуальність статті.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання соціокультурних функцій – значуще в культурному та суспільному житті. Тому воно неодноразово було предметом уваги науковців, зокрема й музикознавців. Соціокультурні функції хорового мистецтва були предметом дисертаційного дослідження Н. Синкевич, музичного мистецтва – З. Ластовецької-Соланської, головні функції музичних, хорових, культурно-просвітницьких товариств Галичини розглядає Т. Мазепа в дисертації «Галицьке музичне товариство у культурно-мистецькому процесі ХІХ – початку ХХ століття» та, почасти, авторка статті в контексті дослідження хорового життя Дрогобиччини першої половини ХХ ст. Втім, соціокультурні функції польських товариств Дрогобича не з'ясовувалися. Тож мета статті полягає у вирізанні цих функцій, відповідно до творчої практики польських товариств та історичних обставин.

Виклад основного матеріалу. Перша третина ХХ ст. характеризується інтенсивним піднесенням музичної культури Східної Галичини, хоча автохтонне населення краю перебувало під юрисдикцією Австро-Угорщини, від 1919 р. – Польщі. Стартував цей процес у Львові ще в кінці 60-х рр. ХІХ ст., завдяки «культурній автономії» 1867 р., наданій провінціям австрійським урядом, коли українці, на хвилі національного піднесення, почали засновувати культурні товариства, а при них – аматорські гуртки – театральні, оркестрові, хорові. Крім українських, у Львові виникають інонаціональні музичні організації, концертні установи, що досягають високого мистецького рівня.

Звісно, провінція дещо відставала від центру, все ж культурне відродження поступово охопило всі міста Східної Галичини, зокрема й Дрогобич. Власне, перша третина ХХ ст. вирізняється майже вибуховим розвитком музичного життя міста, розквітом аматорських форм музикування, залученням до нього широких кіл української людності. І не тільки. Вельми активними в культурно-просвітницькому русі були й поляки, частка яких у населенні міста складала 32,9 %, тобто 10629 осіб із 32261, що проживали в Дрогобичі, проти 25,1 %, 8104 особи українців (за даними перепису 1931 р.) [1, 4]. Певна річ, маючи привілеї перед українцями, поляки засновували культурно-мистецькі осередки як центри поширення власних національних візрців. Утім, на початку ХХ ст. значно употужнюється український сегмент у суспільно-політичному житті краю (товариство «Просвіта» відкриває філії в селах і містах, видає україномовні книжки; з 1880 р. виходить друком щоденний український часопис «Діло»; з 1883 р. – літературно-науковий журнал «Зоря», з 1898 р. НТШ замість нього налагодило видання «Літературно-наукового вістника»; 1879 р. побачила світ газета для селян «Батьківщина»; вагомим чинником національного руху стає греко-католицька церква на чолі з митрополитом А. Шептицьким; кульмінаційної точки досягає кооперативний рух; зміцнюється система української освіти тощо). Саме цей період польський історик С. Смолька виокремлює як «українське завоювання» Галичини. Така ситуація на користь «неісторичної» нації (за Я. Грицаком), активна діяльність українських культурно-просвітницьких і співочих товариств, спонукала поляків до заснування власних організацій із метою популяризації національних культурних здобутків.

Активний культуротворчий рух на колишніх «східних кресах» Речі Посполитої було започатковано в 30-х рр. ХІХ ст. у Львові з виникненням «Галицького музичного товариства» (1838), відтак – консерваторії Галицького музичного товариства (1853, 1880 р. отримала офіційний статус), «Лютні» (1880), «Львівського чоловічого хору» (1881), «Еха» (1885) та ін., у Дрогобичі – на початку ХХ ст. З архівних документів довідуємося, що в Дрогобичі діяло три польських товариства: два співочих, зокрема «Лютня», «Ехо», та одне музичне («Towarzystwo Miłośników Muzyki»).

1901 р. в Дрогобичі було засновано співоче товариство «Лютня», у Статуті якого зазначено, що метою «є плекання співу хорального і музики», а засобами – «...б) спільні вправи; ц) публічні продукції музично-вокальні, тобто концерти, відчити популярні театру аматорського і т.п., забави товариські; д) вечори товариські, екскурсії тощо; е) утримування бібліотеки музичної» [6, 3].

Як товариство «широкого плану» «Лютня» утримувала хор, театральний гурток і бібліотеку. Про те, що при товаристві успішно діяли чоловічий і мішаний хори (очевидно, мішаний хор був добре укомплектований і це давало можливість, за потреби, виступати і в однорідному чоловічому складі) засвідчив концерт, присвячений 41-ій річниці смерті Т. Шевченка, що відбувся в Дрогобичі 1902 р. У виконанні чоловічого хору «Лютні» прозвучали «Жовнір» М. Вербицького, «Чи я в лузі» А. Вахнянина, мішаного хору – «Верховина» М. Лисенка, «Вулиця» Ф. Колесси. У програмі було також представлено сольні вокальні й інструментальні твори: «По діброві вітер віє» М. Лисенка, «Ах, де ж той цвіт» О. Нижанківського, «Моя мати ворожила» І. Недільського, «Як ніч мя покриє» С. Цетвінського та фортепіанні твори Ф. Ліста, Г. Мельцера, скрипкові – Г. Ернста, Р. Ганінчака [там само, 6]. Домінування в програмі вокально-хорових творів українських майстрів указує на те, що в «Лютні», поруч із поляками, брали участь українці. В «Лютні» хористи-українці отримували чималий досвід, який використовували при заснуванні та веденні справ українського співочого товариства «Дрогобицький Боян», заснованого 1901 р., інших колективів, що виникли в наступні роки. Виконання ж інструментальних творів засвідчує, що цей сегмент репрезентували професійні музиканти (ймовірно, студенти філії Львівського музичного інституту Анни Нементовської (Львівської музичної консерваторії ім. К. Шимановського) – І. Б.). Природним є включення до концертної платформи творів польських майстрів – хорового С. Цетвінського та фортепіанного – Г. Мельцера.

В усіх починаннях провідники «Лютні» з Дрогобича взорувалися на львівську «Лютню-Матір», засновником якої був С. Цетвінський і до 1914 р. обіймав посаду артистичного директора та головного диригента, місце другого артистичного директора обіймали М. Солтис і Г. Ярецький. С. Цетвінський, хоча й не отримав спеціальної музичної освіти, все ж упродовж більше тридцяти років був «духовним провідником» «Лютні», спричинився до найзначніших досягнень колективу. За прикладом Львова, «Лютня» з Дрогобича популяризувала твори західноєвропейських композиторів у жанрі симфонічної, вокально-хорової, інструментальної музики різних стилів і епох: композиторів Бароко (А. Кореллі, Й. С. Бах), віденських класиків (Й. Гайдн, В. А. Моцарт, Л. Бетховен), представників різних національних композиторських шкіл ХІХ – початку ХХ ст., максимально ж – польської музики. Активне звертання до суто хорової музики малих форм не завадило підняти й пласт вокально-інструментальної музики, зокрема В. А. Моцарта, Л. Бетховена, Ф. Ліста, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, А. Дворжака, З. Носковського та ін. Хор провадив активну концертну діяльність у Дрогобичі та його сателітах.

1923 р. в Дрогобичі було засновано польське співоче товариство «Ехо», в Статуті якого виокремлена така мета: «...об'єднання любителів пісні, музики і сцени з метою розповсюдження серед найширших кіл і верств суспільних замилювання до плекання музики вокальної й інструментальної, головним чином народної, як однієї з найістотніших виразників духа польського, щоб її в той спосіб гарантувати постійний розвиток і

вплив на культурне життя народу» [4, 2]. Це співоче товариство визнають другим після «Лютні» за значущістю для розвитку польського хорового виконавства в Східній Галичині.

Серед засобів, якими Товариство прагнуло досягнути мету, були: «а) виховання в співі і музиці через вправи, публічні продукції і розбудження любові до музики, б) влаштування відчитів, ранків, вечорів, концертів і зборів товариських; ц) утримування школи музичної; д) представлення творів сценічних» [4, 2].

1932 р. при товаристві була відкрита музична школа, в якій, окрім нотної грамоти, навчали сольного та хорового співу [4, 37].

У 1937 р. співоче товариство «Ехо» налічувало 67 учасників. Його діяльність спрямовувалася на популяризацію «...пісень польських світських і церковних, влаштування академій, відчитів, бесід...». «Ехо» брало участь «...в урочистостях державних і народних, як також організації концертів співацьких» [4, 41]. У 1938 р. при товаристві діяв тільки хор, до складу якого входило 58 співаків.

Природно, що «Ехо» спрямовувало свою діяльність на розвиток і поширення польської національної музики. Причому, часто «Ехо» залучало до деяких мистецьких проєктів виконавські сили міста, зокрема співаків «Лютні» та «Дрогобицького Бояна». Напр., 1937 р. силами цих трьох співочих організацій в Дрогобичі прозвучала кантата З. Носковського «Мандрівний музикант» [4, 43].

Реалізуючи поставлену мету, було виконано чимало опрацювань польських народних пісень, оригінальних духовних і світських композицій а capella, зокрема С. Монюшка, З. Носковського, Я. Галля, Г. Ярецького, В. Желенського, М. Солтиса, С. Невядомського, Ф. Нововейського, П. Машинського, А. Зажицького, С. Цетвінського, Є. Панкевича та ін. Якщо у початковий період товариство утримувало аматорський театральний та інструментальний гуртки, то в кінці 30-х років його увага зосереджувалася на одній сфері – хоровій та підготовці кадрів для неї в музичній школі. Така зацікавленість до хорового жанру не була характерною для польської громади, адже хор як чинник самовираження відображав у найбільшій мірі культурні традиції українців, утім вона відповідала цінностям і потребам часу на перетині духовних пошуків різних національних громад.

У вересні 1931 р. у Дрогобичі постало польське «Товариство любителів музики». Його мета зводилася до «плекання музики» такими засобами: «а) спільними вправами; б) продукціями музичними; ц) відчитами, а також рефератами з галузі музики і дискусіями; д) товариськими зборами; е) розписуванням конкурсів на твори музичні; ф) заснуванням і утримуванням бібліотеки музичної і т. п. » [5, 7]. 5 грудня 1932 р. було внесено доповнення до §4 Статуту товариства: «Ціллю Товариства є плекання музики і мистецтва сценічного» [5, 30].

Товариство від часу до часу провадило конкурси на написання музичних творів. Найкращі композиції озвучувалися в концертному виконанні, включалися до репертуару хорового колективу, виконавців-інструменталістів. Так, хор товариства популяризував, здебільшого, акапельні опуси польських композиторів, зокрема Ф. Нововейського, З.-К. Рунда, В. Повядовського, В. Стися, С. Ліпського, Ф. Рибіцького та ін. Такі концертні заходи були свого роду «дзеркалом» культурних досягнень польської нації. Вшановуючи творчість польських митців, улаштовуючи поодинокі імпрези на їх честь, хоровий колектив намагався популяризувати різноманітну вокально-хорову музику різних епох, як-от О. Лассо, Й. Баха, Й. Гайдна, В. Моцарта [5, 9].

Можемо припустити, що «Товариство любителів музики» утримувало не тільки хор, а й театральний гурток, бібліотеку, можливо, навіть симфонічний оркестр, адже в Дрогобичі на той час уже успішно працювали філії Львівського музичного інституту А. Нементовської, Музичної школи ім. Ф. Шопена, Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка. Хоча про діяльність «Товариства любителів музики» маємо поодинокі дані, ймовірно, управа регулярно влаштовувала концертні заходи, які сприяли розбудові музичного життя Дрогобича. З іншого боку, це польське товариство, як і українські культурно-просвітницькі організації, прагнули залучити аматорів музики до активної участі в концертній діяльності та розкрити багатоманітність традицій, «дух» нації.

Поява «Лютні», «Еха», «Товариства любителів музики» – товариств «широкого плану» (за Л. Кияновською) – відображала не тільки суспільно-політичне становище поляків, а й їхнє прагнення до самоствердження своїх національних ідеалів. Концертна практика цих організацій вписалася в музичні традиції міста, сприяла піднесенню його культурного рівня. Хоча польські співочі товариства вирізнялися за своєю сутністю від українських (хоровий спів займав різне місце і неоднакову питому вагу в національних культурних традиціях українців і поляків), однак їхня діяльність виявляла й певні спільні риси, що торкалися концертно-виконавської сфери, пізнання музичної літератури, естетичних засад виховання музичного смаку тощо. Діяльність хорових гуртків польських товариств заклала підвалини для розквіту музично-хорового життя Дрогобича в кінці 30-х рр. ХХ ст. Саме в цей період, який можна виокремити як кульмінаційний, українські осередки, зокрема дрогобицький і бориславський «Бояни», «Хор української молоді», ремісничого товариства «Зоря», «Робітничої громади», Учительської семінарії сестер Василянок, Української коєдукаційної гімназії ім. І. Франка та ін., активно впливали на поживлення культуротворчого процесу, підносили художнє значення музичної творчості на локальному рівні.

Культурно-просвітницька місія польської й української національних громад Дрогобича, їх співпраця та взаємодія в першій третині ХХ ст. характеризувалася проведенням спільних концертних, музичних акцій. Можемо стверджувати про факт існування цільних українсько-польських зв'язків на мистецькому ґрунті, що проявилися в різних напрямках музичної діяльності товариств (музичні академії, вечори, заснування музичних шкіл, музичних видавництв, бібліотек тощо). Вельми показово, що форми творчої практики польських товариств м. Дрогобича багато в чому мали певні сукупні риси з українськими, а саме – в концертванні, популяризації національної музики, домінуванні хорового сегменту, найперше –

самоствердженні власних національних ідеалів як у польському, так і українському середовищі. Такі міжнаціональні творчі контакти позитивно впливали на розвиток культурно-мистецьких процесів у місті.

Віднайдені архівні документи, Статути цих асоціацій, поодинокі програми концертів дозволяють зробити певні узагальнення щодо їхньої творчої практики та вирішити ті соціокультурні функції, які вони сповнювали в суспільному житті: національної самореалізації, історична, творча, культурно-просвітницька, музично-освітня, художньо-естетична, пізнавальна, комунікативна, видавнича, дозвіллєва. Діяльність польських співочих і музичного товариств сприяла пропаганді польського музичного мистецтва, музично-естетичному вихованню польської громади міста, водночас піднесенню музичної культури Дрогобича шляхом популяризації в концертному форматі західноєвропейських і польських композицій різних жанрів, вельми часто української хорової музики на достатньому виконавському рівні. Польським організаціям належала значна роль в функціонуванні соціуму.

Функція національної самореалізації виявлялася в єднанні співаків у товариствах, залученні до них значного числа учасників. Окрім того, в цих об'єднаннях поляки отримували можливість самореалізуватися в царині хорової музики – не зовсім характерної для них, утім однієї з найбільш яскравих в українській національній традиції. Втім, їхнє тяжіння до хорового музикування, певним чином, зумовлювалося історичними обставинами. Часто для організації концертів товариства (польські й українські) об'єднували свої виконавські сили і влаштували справжні свята хорової музики, що сприяли не тільки культурному діалогу, а й виявленню лакун із метою отримання якісного музичного продукту, врешті – репрезентували творчу співпрацю. Такі спільні концертні дійства були стимулом для їхнього розвитку та професіоналізації. Водночас у спільній концертній практиці польських і українських товариств виявлялася інтеграційно-міжетнічна хорова функція, адже до складу польських організацій входили й українці, і навпаки, в українських – співали поляки.

Історична функція діяльності польських товариств відповідала соціокультурним запитам галицького середовища в представлених формах музичної діяльності. Вона вміщувала в собі функцію збереження та нагромадження культурних цінностей і здобутків. Завдяки їй реалізувалася і функція виховання, пізнання, загально-особистісного розвитку кожного учасника музичного колективу, водночас і соціуму в цілому. Тобто, беручи участь у виконавському процесі чи знаходячись у концертному залі як слухач, кожен міг отримати неогіненний когнітивно-духовний досвід, усвідомити необхідність і значущість впливу музики, що актуалізував головні життєві цінності.

Творча функція польських співочих товариств увиразнювалася в організації концертів, академій, святкувань на честь видатних діячів як української, так і польської культури (Т. Шевченка, А Міцкевича як духовних провідників української та польської націй); влаштуванні конкурсів композиторських творів, різноманітних мистецьких імпрез (свята пісні, матері, весняні, характеристичні концерти тощо). Відповідно, найголовнішим завданням для них було пропагування та піднесення передусім національної музики. Творча функція дала можливість активізувати концертне життя міста, розширити жанрово-стильовий спектр репертуарної політики, виплекати кадровий корпус співаків-виконавців, розкрити сутнісні риси національної ментальності у різних видах музичного виконавства. Водночас ця функція спрямована на створення умов для виявлення та піднесення творчого потенціалу учасників товариств за межами їх професійної діяльності через участь в хорових, інструментальних, театральних гуртках.

Культурно-просвітницька функція польських співочих товариств полягала в організації благодійних концертів (найперше для потреб освітніх установ), музичних вечорів; утриманні бібліотек. Культурна спрямовувалася на збереження та поширення музичних цінностей, прилучення до них здібних виконавців. Розкриваючи просвітницьку функцію музики, В. Холопова підмічає, що «музичні твори, подібно до будь-якого явища культури, можуть сприйматися в якості документів епохи. Вони можуть бути пізнавальні в різних ракурсах – історично-фактологічному, філософсько-світоглядному, етико-емоційному тощо» [3, 6]. Прерогатива культурно-просвітницьких інтенцій пояснюється намаганням охопити аматорським музикуванням широкі кола мешканців Дрогобича, передусім польської громади.

Музично-освітня функція пов'язувалася з навчанням співаків нотної грамоти як безпосередньо в хорах, так і в музичних школах, опануванням вірців хорової літератури (насамперед польської – оригінальних творів і опрацювань народних пісень). Теоретичні й історичні відомості, отримані в процесі практичного творчого досвіду спілкування з музикою, сприяли набуттю знань, збагачення власними почуттями в процесі виконання творів, плеканню в учасників колективів естетичного та музичного смаку.

Пізнавальна функція – важливий компонент безперервного самовдосконалення та самоосвіти, духовного збагачення учасників аматорських гуртків польських товариств. Вона передбачала задоволення потреби в додатковій інформації, розширенні загальних і музичних знань та набутті нових виконавських умінь і навичок. Активна пізнавальна діяльність була важливою та необхідною передумовою культурного піднесення виконавців аматорських гуртків польських товариств. Ця функція полягала в запровадженні до репертуару передусім творів польських майстрів, так само вірців світової музики, рідше – української. Вона спричинила зрушення в художніх смаках не тільки виконавців, а й композиторів, які все частіше почали komponувати твори для потреб аматорських гуртків – придатних для виконання, художньо невибагливих, які сприяли загальному музичному розвитку співаків. Така тенденція властива як для польського, так і українського музичних оточень. Серед творів українських майстрів найбільш репертуарними були твори «Віктора Матюка, Анатолія Вахнянина, Остапа Нижанківського, Дениса Січинського, як послідовників “перемиської школи” та М. Лисенка, а серед польських – Кароля Мікулі, Генрика Ярецького, Владислава Жепка, Станіслава Цетвінського, Яна Галя, Станіслава Невядомського та інших – послідовників Ф. Шопена та С. Монюшка» [2, 115].

Соціальна функція сприяла тому, щоби кожен учасник співочого («Лютні», «Еха»), музичного товариства («Товариства любителів музики») міг «відкрити» для себе сутність творчої діяльності,

інтегруватися в суспільство, задовольнити потребу самоідентифікації, відчути свою приналежність до певної спільноти. Вона полягала в формуванні духовності, інтонаційно-образного досвіду співаків і музикантів через відтермінований вплив, зокрема на все те, що перебуває «поверх нашого життя» (за Л. Виготським).

Художньо-естетична функція зводилася до концертно-артистичної діяльності, що мала значний естетичний вплив на слухачів. Вона виявлялася в здатності приносити виконавцям і слухачам чуттєво-емоційного задоволення художніми музичними творами, які включалися до репертуару польських товариств, який інспірував риси конкретної історичної епохи, національного характеру, індивідуальних творчих особливостей автора як об'єкт естетичного сприйняття. Спираючись не тільки на музичний, а й життєвий досвід, переживання, що відображають сутність музики, співаки усвідомлювали її значущість через такі цінності як Гармонія, Краса, Добро.

Видавнична функція знайшла відображення в розповсюдженні хорової літератури шляхом переписування нотних текстів чи їх друкування й, таким чином, сприяла збагаченню репертуарної палітри колективів, уведенню їх до концертної практики.

Комунікативна функція діяльності польських товариств пов'язувалася з безпосереднім впливом музичних творів на виконавців. Мається на увазі «дія» особистісно-соціальної природи музичного артефакту, що зафіксована в нотному та поетичному текстах конкретного взірця. В процесі сприйняття твір «оживав» в індивідуальних відчуттях співака, набуваючи підвищеної особистісної переконливості. Інший аспект реалізації комунікативної функції криється в колективному виді музичної діяльності (хорове виконання, спільне інструментальне музикування). Він сприяв розвитку почуття співучасті в колективній діяльності, єднанню музикантів тощо. Власне в першій третині ХХ ст. комунікативна функція сприяла утвердженню традиції аматорської творчості.

Не можна обійти увагою й дозвілєву функцію, оскільки концерт призначався не лише для таких серйозних актів, як рефлексія та міжкультурна комунікація, почасти й для відпочинку та проведення дозвілля, хоча останнє не зовсім відповідає семантиці концерту, більше – допитливості слухачької аудиторії. Певною мірою концертні заходи, що влаштовувалися польськими співочими та музичними товариствами, сповняли й релаксивну функцію, знімаючи напруження політичного протистояння, надаючи слухачам можливість вільно сприймати музику.

Наукова новизна. Сприятливі суспільно-політичні умови для розвитку польської громади Дрогобича в період перебування Східної Галичини під юрисдикцією Австро-Угорщини та Польщі дали змогу їй плідно реалізуватися задля ствердження духовних традицій і розкриття сутнісних ознак національної ментальності. Польські співочі та музичні товариства плекали ті форми музикування, що відповідали естетичним і суспільним запитам часу. Класифікація та характеристика соціокультурних функцій регіональних польських музичних організацій здійснена на основі вивчення архівних матеріалів і документів. У статті систематизовано функції польських музичних товариств у регіональному вимірі.

Висновки. Отже, початок ХХ ст. на теренах Дрогобича, загалом Східної Галичини, ознаменувався потужним культурним піднесенням, інтенсифікацією музичного життя, пов'язаними з появою низки культурно-просвітницьких товариств автохтонів-українців, так само й інонаціональних співочих і музичних організацій, передусім – польських, для розвитку яких були створені сприятливі умови. Діяльність польських товариств була вельми результативною (не настільки як українських, хоча й в умовах бездержавності!), вона збагачувала мистецьку палітру міста, сприяла піднесенню музичного життя на вищій щабель. Творча практика польських організацій мала важливе значення, передусім із огляду на те, що в Дрогобичі мешкало чимало поляків. Беручи участь в музичних товариствах чи відвідуючи організовані ними концерти, представники польської громади міста мали можливість формувати власний світогляд, розвивати творчий потенціал, консолідуватися та соціалізуватися, включатися в процес культуротворчості, прилучитися як до польських, українських, так і взірців західноєвропейського музичного мистецтва. Соціокультурні функції польських організацій, відповідно до історичних і політичних обставин, характеризуються схожістю естетичних устремлень і мистецьких здобутків із автохтонними – українськими, задля утвердження власного доробку, глибинних традицій кожної нації, розширення обріїв музичного життя.

Література

1. Борислав, Дрогобич і дрогобицький повіт у світлі статистики. *Діло*. 1935. Ч. 234. 3 вересня. С. 4.
2. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ – ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 339 с.
3. Холопова В. Музыка как вид искусства. М.: НТЦ Консерватория, 1994. 320 с.
4. ДАЛО, фонд 1, опис 54, справа 444. 48 с. (Справа про реєстрацію польського співочого товариства «Ехо»), друк польською мовою.
5. ДАЛО, фонд 1, опис 54, справа 476. 11 с. (Товариство любителів музики в Дрогобичі), друк польською мовою.
6. ЦДДА у Львові, фонд 146, опис 25, справа 543. 32 с. (Листи староства в Дрогобичі про реєстрацію польського товариства «Лютня»), рукопис польською мовою.

References

1. Boryslav, Drohobych and Drohobych County in the light of statistics (1935). *Dilo*, 234, 4 [in Ukrainian].
2. Kyianovska, L. (2000). Stylistic evolution of the Galician musical culture of the XIX – XX centuries. Ternopil: Aston [in Ukrainian].
3. Kholopova, V. (1994). Music as a kind of art. M.: NTC Conservatory [in Russian].
4. Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti, fond 1, opys 54, sprava 444 (The case about the registration of the Polish singing society «Echo») [in Ukrainian].
5. Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti, fond 1, opys 54, sprava 476 (Society for music lovers in Drohobych) [in Ukrainian].
6. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv u Lvovi, fond 146, opys 25, sprava 543 (Letters of the old church in Drohobych about the registration of the Polish society «Lutnia») [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.12.2018 р.